

Verlies perspectief individuele deelnemer niet uit het oog

Dit position paper is geschreven als bijdrage aan het rondetafelgesprek met de Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 31 mei 2022

30 mei 2022

1.1 Vooraf

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) dankt de Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor de mogelijkheid om haar visie op het Wetsvoorstel toekomst pensioenen (WTP) toe te lichten. De AFM heeft als gedragstoezichthouder ten doel het beschermen van de individuele Nederlander die direct of indirect te maken krijgt met de financiële markten.

De AFM neemt als toezichthouder in deze toelichting op de WTP dan ook expliciet het perspectief van de individuele deelnemer aan een pensioenregeling tot uitgangspunt. Hetzelfde heeft de AFM gedaan als adviserend lid van de stuurgroep uitwerking pensioenakkoord van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Pensioen heeft immers aanzienlijke impact op de inkomenspositie van Nederlanders, het zorgt voor inkomen voor de oude dag. Het is belangrijk dat er over dit inkomen realistische verwachtingen zijn, juist omdat er na pensionering weinig handelingsperspectief bestaat voor Nederlanders.

Allereerst merkt de AFM graag op dat de aanstaande wijziging van de Pensioenwet een belangrijke volgende stap is in de herziening van het Nederlandse pensioenstelsel, die er uiteindelijk toe zal leiden dat het pensioenstelsel beter aansluit bij de huidige arbeidsmarkt en de financiële markten. De AFM heeft begrip voor de wens om het (wetgevings)proces richting de nieuwe Pensioenwet zo vlot mogelijk te laten verlopen, maar roept de wetgever daarbij op het perspectief van de individuele deelnemer niet uit het oog te verliezen.

De AFM ziet dat er waarborgen in de wetgeving zijn opgenomen die ertoe bijdragen dat het pensioen beter uitlegbaar en transparanter wordt voor de deelnemer, en de pensioenregelingen beter aansluiten op de deelnemers. Denk hierbij onder meer aan het risicopreferentieonderzoek onder deelnemers als belangrijke bouwsteen van het collectieve beleggingsbeleid, de verplichting voor uitvoerders om voorafgaand aan de omzetting van de pensioenen een communicatieplan op de website te plaatsen, en de wettelijke normen op het gebied van keuzebegeleiding en klachtenprocedures.

Tegelijkertijd constateert de AFM ook dat het voorliggende complexe en omvangrijke voorstel op verschillende punten aanscherping behoeft. De deelnemer heeft immers het recht geïnformeerd te worden over wat de transitie voor hem persoonlijk betekent én heeft het recht op een transparante en uitlegbare nieuwe pensioenregeling die aansluit op zijn verwachtingen en de risico's die hij kan en wil dragen. Dit is des te belangrijker nu in de Pensioenwet geen algemene zorgplicht is opgenomen, die waarborgt dat individuele deelnemers een passend en begrijpelijk pensioen hebben.

Op 10 september 2021 heeft de AFM haar aandachtspunten toegelicht in een [toezichttoets](#) op de WTP, en op 28 april 2022 heeft de AFM enkele aandachtspunten meegegeven in een [consultatiereactie](#) op het onderliggende besluit uitvoering WTP. Dit position paper geeft een beknopte weergave van de waarborgen die volgens de AFM nog aandacht verdienen.

1.2 Aanvullende waarborgen voor centraal stellen deelnemersperspectief

Vanuit deelnemersperspectief behoeven vijf waarborgen (extra) aandacht:

1. De transitie naar een nieuw pensioenstelsel moet uitlegbaar zijn

De omzetting van de pensioenen is een impactvolle verandering. Voor deelnemers moet duidelijk zijn wat de gevolgen van de transitie zijn voor hun pensioen. Het is daarom belangrijk dat uitvoerders goed nadenken hoe zij deelnemers gaan informeren in de transitieperiode. Communicatie tijdens de transitieperiode is immers belangrijk om onrealistische verwachtingen te voorkomen. Om deze reden moeten pensioenuitvoerders een communicatieplan voor de transitieperiode opstellen. De AFM toetst dit communicatieplan. Op dit moment ontbreken in de wetgeving echter duidelijke inhoudelijke vereisten aan het communicatieplan, hetgeen effectieve uitvoering en toezicht bemoeilijkt.

2. Extra verplicht communicatiemoment nodig na goedkeuring implementatieplan

In het huidige voorstel staat slechts één verplicht communicatiemoment: het moment van invaren van de oude regeling naar de nieuwe pensioenregeling, uiterlijk 31 december 2026. Om onzekerheid en wantrouwen te voorkomen, is het belangrijk dat deelnemers tijdig informatie ontvangen over de gevolgen van de stelselwijziging. Daaraan wordt niet voldaan als deelnemers pas geïnformeerd worden bij overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Deelnemers hebben recht op tijdige informatie, in ieder geval op het moment dat duidelijk is wat er in de overgang gaat wijzigen. Dit is in de regel nadat het implementatieplan bij DNB is ingediend. De verplichting tot het tijdig verlenen van informatie is in het belang van deelnemers, bijvoorbeeld vanwege wijzigingen in risicodekkingen waarop zij moeten kunnen anticiperen.

3. Transparantie over herverdeling in transitie gewenst

In de transitie worden gelijktijdig de doorsneesystematiek afgeschaft en de pensioenaanspraken omgezet in een persoonlijk pensioenvermogen. Bij deze wijzigingen kan, binnen grenzen, herverdeling van pensioenvermogen tussen generaties plaatsvinden. Deelnemers moeten naar het oordeel van de AFM tijdig en op eenvoudige wijze persoonlijk inzicht kunnen krijgen in de mate van herverdeling die heeft plaatsgevonden, omdat bij herverdeling een beroep wordt gedaan op onderlinge solidariteit. Dit dient te worden uitgelegd aan de deelnemer, juist vanwege het ontbreken van een individuele bezwaarmogelijkheid en omdat de deelnemer hier geen eigen keuze kan maken. Niet ten aanzien van zijn regeling, niet ten aanzien van zijn uitvoerder en niet ten aanzien van de mate van herverdeling die hij of zij acceptabel acht. In de communicatie over herverdeling in de transitie is het van belang niet alleen uit te gaan van de situatie waarin de deelnemer actief blijft, maar ook wat de gevolgen zijn als de deelnemer (kort) na de transitie uit dienst treedt.

4. Nadere uitwerking informatieverplichtingen in nieuw pensioenstelsel gewenst

In het nieuwe stelsel heeft iedere deelnemer een persoonlijk pensioenvermogen dat meer dan in het huidige stelsel fluctueert met de financiële markten. Deelnemers gaan directer (beleggings)risico's dragen. Ook zullen variabele pensioenuitkeringen de norm worden in het nieuwe pensioenstelsel. Om teleurstellingen te voorkomen moeten deelnemers op begrijpelijke en tijdige manier worden geïnformeerd over onder andere (1) de volatiliteit van hun (verwachte) jaarlijkse pensioenuitkering en – in geval van reeds ingegane uitkeringen – (2) over de totstandkoming van de jaarlijkse aanpassing van de uitkeringshoogte. Het is verder nodig aandacht te besteden aan hoe een grote groep huidige deelnemers, als uitkeringsgerechtigden in uitkeringsregelingen, wordt geïnformeerd over het feit dat hun uitkering in een premiereregeling na het invaarmoment jaarlijks zal fluctueren.

5. De externe geschillencommissie verdient een permanent karakter

Uit oogpunt van rechtsbescherming van de deelnemer is van belang dat het externe geschilleninstituut een permanent karakter heeft. Ook na de transitiefase moet de deelnemer naar een onafhankelijke, buitengerechtelijke instantie kunnen stappen wanneer hij de interne klachtenprocedure heeft doorlopen en een geschil op een laagdrempelige manier bij een onafhankelijke instantie wil kunnen voorleggen.

1.3 Tot slot

De AFM ziet dat de gehele pensioensector, sociale partners en toezichthouders inbegrepen, voor een grote opgave staat om deze noodzakelijke maar ook complexe en ingrijpende transitie uit te voeren. De aandachtspunten die de AFM ziet, komen voort uit de wens de positie van de deelnemer te verstevigen en te beschermen zodat toekomstige (collectieve) teleurstelling wordt voorkomen en de transitie niet enkel vanuit administratief oogpunt geslaagd is, maar dat betrokken deelnemers ook op een juiste wijze zijn meegenomen in de veranderingen, begrijpen wat deze voor hen betekenen en in het nieuwe stelsel voldoende rechtsbescherming genieten. Vanuit het perspectief van de deelnemer kan het tijdens de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel een logische stap zijn om door te rekenen wat de uitkomsten zijn voor maatmensen in specifieke situaties. Op deze manier kan zicht worden verkregen op de impact en de individuele gevolgen van de nieuwe regelingen met variabele uitkeringen in specifieke situaties, en kan de communicatie daarop indien nodig aangepast worden.

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 2000

www.afm.nl

Dataclassificatie

AFM - Publiek

Follow us: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2022